

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

1881.

Kolozsvár, szerda, február 23

A „KELET” előfizetési díja:

Vidékre postán vagy helyben házhoz hordva	
Égész évre	16 frt.
Fél évre	8 „
Negyedévre	4 „
Egy hóra helyben	1 frt 50 kr.

Egyes szám ára 6 kr.

Majdjonik a „Kelet” mindennap, az ünnepeket követő napok kivételével.

Szerkesztői és kiadói szállás: főtér 4-ik szám.

Híresztelők nem adnak vissza.

Tizenegyedik évfolyam.

AZ ELLENZÉK ÉS A HORVÁTOK.

(T.) A politikának kellene azon mezőnek lennie, melyen, hogy az ember baktot ne lőjjön, mint szóban, mind tetteben, mind kifejezésben a legnagyobb megfontolás és elővigyázatra lenne szüksége, holott az avatatlanok épen a politikát tartják azon mezőnek, melyen a baklövés nagyon is megengedhető dolog, de még a bak-ugrás is, sőt vénekn egy, mint fiatalnak, gyermeknek úgy mint felnőttnek nyitra áll, hogy esztét, nyelvért próbálgatni, s bukfenckeztet hányini, a haza rovására oda járjon. A haza rovására mindenesetre, mert elvégre is, ha az efféle, a politika mezején csakis baklövésüket, bakugrásokat csinál, s bukfenckeztet hányó tömeg, a kormányra nyomást gyakorolni képes, — például egy gyenge kormányra, — mely aztán ugyancsak elkezd a baklövéseket és bakugrásokat csinálni, meg a bukfenckeztet hányini: hát ki keserülhetné meg, mint a haza?

Pedig ez így áll. Az emberek a politizálást roppant könnyű dolognak tartják, na persze, mert nem oly pozitív tudomány, mint a kémia, vagy mechanika, vagy csak mint a törvénykezés is, a hol paragrafusokra lehet hivatkozni; de épen azért, mert efféle támpontjai, s meghatározott korlátai, melyek a lépések két oldalán tartózkodó vezetőkül szolgálhatnának, nincsenek; — épen azért a legveszedelmesebb, a legsikamlósabb, s a legnagyobb elővigyázatot, figyelő eszt, tapintatot, s a világ-politikában, a történelem és ész jogban; az államok fejlődésének mozzanataiban; s az állami tudományok mindenféle ágában oly jártasságot követelő út, milyen azok közt, melyeken haladni szokott, nincs több.

Egy politikusknak, hogy egy állam külügyi politikájáról csak némileg helyes ítéletet mondhaszon is: már ismerni kell minden érdekszálát, mely közte, s Európában többi államai közt vonva van; minden érdekszálát, mely a többi európai államok közt vonva van; és minden érdekszálát, mely az európai egyensúly fenntartására vonva van: a mi egy oly sűrű hálózat, hogy csak a legjárta-sabb és gyakorlottabb szem ismerheti föl azokat kellően, s mikor köztük halad, tehát ne hogy valamelyiket megérintse, mert e szálak az államok szívereit képezik, — oly óvatossággal kell köztük mozogni, a mily óvatosságra csak

A KELET TÁRCZÁJA.

Néhány emlékezetes esemény leírása 1848—1861-ig.

(Az „Observatorium” után: Móricz István.)
(Folytatás.)

A püspök e beszéde miatt, Urbán igen megaragudott Leményire. Az osztrákok bejövetele után, a püspök elment velem Urbánhoz, a mint Kolozsvár parancsnokához, ki e beszédet a püspök szemére lobbantotta: „De hát Uraságod, mint catholikus püspök, hogyan beszélhetett a császár ellen, midőn én mellette vagyok. Miért támadott meg, lebeszélvén a népet a császár iránt való hűségéről?”

„En nem szólottam a császár ellen, csak oktattam a népet, hogy tiljen békében, ne gyilkoljon, ne raboljon stb. mert így is a román nép közül 40,000 hullott el,” válaszolva a püspök.

„Hát mi az, ha a császár mellett való küzdelemben 40,000 elesik,” mondá Urbán. A forradalom kitérte után a magyarok, több román lelkészt fogtak el. — A püspök irt szabadon bocsátásukért a kormánybiztosokhoz; így irt Papp Sándor budai lelkész atyjáért, Turcu katonai esperesért, a dombói esperes fiaért Ciendi theolo-

*) Tudva van, hogy Urbánt, midőn csak helyettes ezredes volt Naszódra, az 1848-ik év nyarán, kéz alatt Bécsbe hívták. Mily titkos utasításokat hozott magával, mai napig nem tudjuk. A mit tudunk, az csak annyi, hogy ő férfiasan hozzá látott a dologhoz. Az akkori cabinet loyaltitásának legalább odáig kellett volna terjednie, hogy a román püspököknek ugyancsak kéz alatt mondja meg: „Ne elegyedjétek az én tervembe; vonuljatok fölre; ne játszdjátok ti is a tűzzel.” Akkor őnk nem jutottak volna azon veszedelembre, hogy a hűtlenség áldozatai legyének, s így esetben, csakis személyi akaratjukat és hajlandóságukat követték volna, mint történt néhány román cath. főpásztorral.

Az „Obsér.” Szerk.

a leggyakorlottabb diplomaták képesek. Mert csak egyetlen egy szálát érintsen meg akár tudatlanságból, akár vigyázatlanságból, vagy ügyetlenségből: már kész lehet a zenebona. — S ha most már egy kormány példaul, azon közvélemény követelésére hallgatva, melynek e hálózatról persze fogalma sincs, s azt hiszi, hogy csak Magyarországnak vannak érdekei, melyeket más országok kímélni tartoznak, de Magyarország jöhet-mehet bátran, torony irányának, virág-ágyakon, veteményes kertekben keresztül, — tehát mondom, ha egy gyenge kormány az efféle követelésekre hallgatva, hübele Balázs, csak-hogy a népnek tessék, tehát neki menne annak a hálózathoz? — Na hiszen lenne szép komédia, melynek aztán ki más inkább meg a levét ismét, mint a haza?...

Es ezek az érdekszálak egymástól ismét elágazó szálak: nemzetgazdaságiak, kereskedelmiek, közgazdaságiak, mezőgazdaságiak, közlekedésiek, pénzügyiek, hatóságiak, törvénykezésiiek, rendőriek, hadügyiiek, polgáriak, katonaiak, államiak; határkérdések, vámkérdések, vízi kérdések, ezernyi politikai kérdések, stb. stb.

Es ezek csak a külügyi dolgok, hát a belügyiiek, hol ismét annyi hatalmas-ság, a mennyi osztály: mágusai osztály, felekezeti osztály, papi osztály, hivatalnok osztály, földbirtokos osztály, földmivelő osztály, kereskedelmi osztály, iparos osztály, katona osztály stb. stb. Es ismét minden osztálynak külön-külön ágazata, külön-külön érdekszála, a mi aztán képezi a benső hálózathoz.

Itt állnak ezenkívül a nemzetiségek és a birodalom többi részei megint csak egy egész hálózattal; és gondolja meg most már az a dilettans, ki nagy helykény a politika mezejére lép ki, s ezen hálózathoznak még csak létezéséről sem bír fogalommal: hogy csinálhat ő ott egyebet, mint baklövést, bakugrást, vagy bukfenckenzhánást? — Es ugyan gondolja meg minden ember: hát olyan kormányra van az államnak szüksége, mely ezen bukfenckenzhánok után intézné el az ügymenetet?

Hogy mentsen meg az ilyen kormánytól az ur Isten! De még attól az orvostól is ám, ki betegétől kérdezné: hogy hát mily receptet írjon neki?...

S ha már idáig vagyunk, ha ennyit kellett beszélnem hogy áttérhessek a tárgyra, mely miatt tulajdonképen tollat fogtam, tehát az olvasó becses enged-

gusért s másokért, de s püspöki kérelmeket semmibe se vették, azok semmit se eredményeztek, sőt még válaszi se adtak azokra, hanem minde-niket felakasztották.

Midőn az egyik lelkészt felakasztották, én, Babb J. translator s Bohatielu, egy reggel épen a püspöknél voltunk. A hadbírósnak egyik tagja Bíró bejón s kéri a bíróság nevében a püspökt, hogy nevezett lelkészt hivatalából tegye le s erről adjon írásban bizonyítványt, miután a halálítélet meghozható az 11 órákor teljesedés-be fog vethető. Erre a püspök vétkéről felugrott s a legnagyobb felindulással mondá: „Mit akarnak? hogy egyes bíróságok törvénytelenségének eszköze legyek? Őök itéljenek halálra egy lelkészt, terrorizáló szeszélyeik szerint? Soha se fogok ily dologhoz hozzájárulni. Én jól tudom, hogy az eddigi törvények szerint, ha egy lelkész büntényt követett el, az egyházi bíróságnak adatott át, hogy megvizsgálva az ügyet, hozzanak ott ítéletet, s ha méltónak találta az elbocsátásra, elbocsátotta, s csak ezután adatott át a büntügyi bíróságnak megbüntetés végett. Ez a törvény, ne szegjék meg.” Erre Bíró halvány lett, mint a viasz, s a nélkül, hogy észét szóló volna, eltávozott, mintha forró vízzel öntötték volna le.

Leményi püspök a forradalmiaknak annyi vérszomját látva, nekem s többeknek sokszor mondá: „Isten őrizzen, hogy a magyarok győzzenek, mert akkor mi románok a világ gunyja-vá lennénk kitéve.”

1849. tavaszán, egy reggel, a püspök szobájába lépve, ez kérdi: Hát hallottad-e, mit kiáltanak a magyarok az utcákon? „Hogy menjünk Naszódra, s az ottani és környékbeli összes oláhokat öljük le, s vigyük oda, a mi székelyeinket.” Ekkor a püspök ujjalag hozzátette: „Isten őrizzen meg attól, hogy a magyarok győzzenek.

mével áttérek a horvátokra. Mert igen is, hogy a horvátokra áttérhessek, előbb mindazokat el kellett mondanom, a miket elmondtam, mert csak így domborulhat és sirhat ki igazán az a dilettans bakugrándozás és bukfenckenzhánás is, mely az ellenzék részéről a horvát szavazatokkal mindannyiszor elkövetettik, a hányszor a horvátok csak szavaznak; elköveti pedig ezt az ellenzék oly komoly tudatlansággal és nagy szájjal, mintha neki ez ügyben csakugyan igaza lenne, s mintha a horvátok szavazata oly valami haza áruló merénylet lenne, a melyet csak egy Tiszta kormány követhet el!...

Hát van kérem annak az ellenzéknek, a melyik így beszél, amaz elmondott hálózathoznak létezéséről még csak dunsztja is? — De nem arról! Még csak azt se követtem fölül, még csak azt se kívánom, hogy tudjanak, vagy egy hajszálnyit értsenek is valamihez, a mihez ugyan érteniük kellene, ha már egyszer már hozzá mernek szólni a politikához: na de csak egy kis józan eszt, már csak joggal követelhetne az ember egy olyantól, ki politikai tényező akar lenni az országban.

Es megbocsásson az igen t. ellenzék, de ha arra, a mit a horvátok szavazatával minden de minden alkalomkor elkövet, azt mondja valaki: hogy még csak józan esze nincs? — hát nem lehet érte haragudnia sem.

Mert hát nygán mondják meg nekünk: miféle ezébből adta az ország azoknak a horvátoknak azt a jogot, hogy magukat a magyar országgyűlésen bizonyos szavazatnyi mennyiséggel képviselhessek, — ha a horvátok szavazata nem olyan szavazat, mint a többi, plane a kormányra nézve még hályegző is? Hát nem sértés és arczúscsapás az a horvátokra nézve mindannyiszor, a hányszor az ő szavazatukat a kvázi megbecsztelésnek nyilvánítják? Miért adták hát nekik a jogot, ha azt minden szavazáskor az arcukba vágják, vagy plane, beszédeik után itélve, talán mikor szavazásra kerül a sor; a horvátokat az országházból ki kellene kergettetni?

Ész ez? Józan ész ez? Vagy méltányosság ez az ellenzékiek részéről? És miért épen csak az a horvát szavazat megbecsztelés, mely a kormány-

Midőn gr. Mikó Imre, gr. Nemes János s br. Kemény Ferencz Olmützbe mentek a császárhoz, Leményi püspököt is hívták, hogy menjen velök, de ő nem ment, azzal mentvén magát, hogy nincsen pénze. Kolozsvárt állt.

Az 1849-ik év őszén, miután az ausztriai császárság polgári és katonai kormányzósága N. Szebenben elhelyezkedett, ez kiadta a rendeletet a püspök felelőssége vonása iránt. Szigorú nyomezat indított meg ellene; ezt előzőleg azonban összes jegyzőkönyvei és iratai elvették, s szekrényei lepecsételtettek. — Ez akkor történt, midőn én, Popu Tódor kolozsi és Sacalai tordai esperesekkel, vizaknai Kertész-szel s még két balázsfalvi kanonokkal, mint a clerus részéről küldöttek, N. Szebenbe Wohlgo-muth Lajos polgári és katonai kormányzóhoz mentem, kérni őt, hogy eszközölje ki a felfüggesztés alól való felmentésre az engedélyt. Midőn N. Szebenből visszatértem, a püspök elbeszélte, hogy mikén ment őt a napok alatt, hogy vették el felsőbb parancs következtében összes jegyzőkönyveit, irományait s minden püspöki ctenodiumait.

(Folyt. köv.)

A LÁMPAGYUJTÓ.

MISS CUMMINS REGÉNYE.

Tizenegyedik fejezet.

A kilátások kezdenek derülni.

(Folytatás.)

Clenton ur elmosolyodott.

— Honnan tudja ön e körülményeket olyan jól, ifjú barátom? kérdé.

— Más fiatal emberektől hallottam,

pátra adatik be, míg amaz, a mi az ellenzékre adatik, nagyon hazafias és nagyon dicő; mint az a hét szavazat volt, mely legutóbb a fogyasztási adók megszavazása alkalmával az ellenzékre adatott. Ez nem volt megbecsztelés, csak az a 14, mely a kormánypátra adatott?

Hát nem bukfenckenzhánás ez a politika mezején, mely elárulja, hogy az ellenzéknek a parlamenti véleménysszabadságról sincs fogalma: mert az a magyar ember, a ki nem vele szavaz, az mame-luk; az a horvát szavazat pedig, mely nem ő mellette adatik be, megbecsztelés!

Es méltóztassanak most már ezek után elképzelni azt a politikai józan befolyást, melyet ezen bukfenckenzhánák náluknál még járatanabb közönségre elkövetnek, és méltóztassanak most már képzelni egy olyan kormányt, mely az így felvilágosított közönség követeléseire alkalmazná teendőit?...

Hiszen az egy monstrum kormány lenne!...

Nem azon kell-e tehát lenni minden józan gondolkozásu igaz magyarnak, hogy a mig egy bukfenckezőz párt lesz az ország földjén, addig a legbuzgóbb igyekezettel és legszilárdabb ragaszkodással tartson össze az a másik párt, mely emennek baklövéseit megakadályozni s ártalmasságát korlátozni van hivatva...

A Háromszék-Barczasági vicinális vasút.

(Folytatás.)

(Gr. Schw.) Helységeken át a lovonatu vaspályák rendszere szerint mélyített vágányokkal, az út közepében fog a vasut haladni, hogy a kocsi-közeledés zavarba ne legyen. Helyenként az út kétszeres szélességre terjesztve, hogy a kocsiknek kitérő helyei legyenek, melyeket minden fuvaros csakhamar önmerni fog és a vonat közlekedésekor egy ilyen pontnál a vonatot bevarja, a mi azonban csak igen sűrű szekérközlekedésnél lesz szükséges. Ily kitérő pontok mindenütt lesznek, a hol az út mellett olcsó és eddig használatlan telkek vannak, a mint az minden ut mentén előfordul. Nagyobb helységek, iparosok és gyárak stb. helyein az állomások kettős vágányauk lesznek, melyekből az egyik a vonatközlekedésre, a másik pedig nagyobb tömegű teher árak le- és felrakására lesz szánva; ily helyeken azonfölül még nyitott tehercsarnokok és kocsiutak is építettek.

A jelenben használt kavics-gulák az utak

kikkel együtt jártam az iskolába, s kik közül többen most kereskedő segédek; ők beszéltek, hogy nincsen fizetésük és én ezt nagyon méltányosnak is tartom helyzetükben, de ez volt oka, a miért kéntelen voltam oly állással megelégedni, mely nem egyezett meg ugyan izlésem és hajlamaimmal, de képessé tett arra magamat önerőmmel fenntartani, s a mellett anyámat, szegény özvegy asszonyt, s nagyatyámat segélyezni.

— S az ön nagyatyja.

— Mr. Cooper, az Arnold templom segrestyése.

— Igen, igen, szólott mr. Clintone, ismerem őt. És miket ön itt nekem elmondott Vilmos, tette hozzá percznyi szünet után, tökéletesen igaz. Nem szoktunk fiatal segédeinknek fizetést adni és ily feltétel alatt is elvagyunk halmozva ajánlkozókkkal; de sok jól hallottam ön-ről fiatal barátom (nem mondom meg kitől, bár látom, hogy igen kíváncsi erre) e mellett arca igen tetszik nekem, s azt hiszem híven fog szolgálni.

Ha szíves lesz megmondani, mi fizetése volt Bray urnál, ugy az első évben ugyan azt fogom én is adni önnek, s aztán, ha ugy találom, hogy megérdemli, fizetését megjavítom; ha ugy akarja, mindjárt első januárban elfoglalhatja helyét.

Villi arcát e szavakra örömpir borította el. Annaira elfogult volt, hogy csak lehető rövid szavakban mondott köszönetet jölvőjének, s azzal elsieltett.

Az első segéd, ki írása felé hajolva, végig hallgatta e pár beszédet, gondolta magában, hogy e fiatal ember nem nagyon halás természetű, ez iránta mutatott

Hirdetési díjak.

Egy négyesűg centiméternyi tér ára 2 kr. Helyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknel külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppelk Alajos Stadt Stabenbastei Nr. 2. (Eckhaus der Wollzeile 36.) Haasenstein et Vogler (Wallfisch-gasse 10 Rnd. Mosse Publicistische Bureau. Budapest: Haasenste. és Vogler hirdetés köv. irodája. Goldberger A. hirdetések fe vételi irodája Budapest Szervitátor 3. sz.

Nyitási csihkek

gármond sora után 25 krajczár fizetendő.

szélein szükségtelemekké válnak, mintán a vicinális vasut-kársaság szerződésileg köteles leendő az utak kavicsolását saját kavics-vonataival végezni, a mi olcsóbb és gyorsabban fog történni, mint jelenleg s azonfölül az utaknak a gulák által elfoglalt része is a közlekedésnek át fog adani. A mozdonyok álcázott (elburkolt) gőpezet- és szikratógokkal működnek, és a gőzfűtő helyett jelző baranggal lesznek ellátva, s így a vonat közlekedésekor semmi rendkívüli zajt nem fog okozni, szabad téreken évrünként 20, helységekben át pedig csak nyolcz kilometer sebességgel fog haladni, természetesen csakis nappali szolgálattal. —

B) A különböző vonalakiránya.

a) Brassó-Sepsi-Szt.-György-Kézdivásárhely.

Brassótól több irányt lehet választani, hogy Háromszék közlekedési összeköttetésbe hozzuk e várossal.

I. Lehetőleg leggyengesebb vonal a brassói indóháztól Kézdivásárhelyig.

II. A brassói azon maksa-alsócsernáton-kézdivásárhelyi irányt.

Brassótól-Tatrag, Prázsmár, Kökös, Szo-tyor, Killyeni, Sepsi-Szt.-György, Réty, N. Borsnyó, Felső-Doboly, Zágón, Papolcz, Páké, Kovászna, Páva, Zabola, Haraly, Gelence, Szt.-Katolna, Oroszfalu, Kézdi-Vásárhely felé.

Az I. és II. sz. irány kétségtelül a leg-rövidebb, azonban a helyi forgalomra nézve legkedvezőtlenebb.

Az I. sz. iránynak csak ugy lenne értelme, ha egy első, vagy másodrangú vasut építenék Brassótól Kézdi-Vásárhelyig, és onnan az ojtói szoroson és Adjundon át Galaczig.

Egy ilyen vonal azonban csak is mint első vagy másodrangú vasut felelne meg céljának, és egy ily vonalt csakis az állam építhetne, minthogy egyelőre jövedelmet nem hajtana.

Magyarországból Galaczig a helyes kereskedelmi út Brassó — Kézdi-Vásárhely — Adjundon — Galaczig, mivel leghosszabban megy hazai területen. Már elkövettek egyszer azon hibát, hogy a magyar vasutakat az oláhországgal a tengeri szoroson át körtették, mi által forgalmunk nagy hátrányt szenvedett, mintán a kivétel Galaczból, Predeal-Plojest felé történik, és e szerint az Erdély galaczi vonal a Brassó-plojesti részel meg van hosszabbítva, és ez által a transit forgalom Galaczból és Galaczból nem hazánk területén, hanem Plojesten át történik. Ezen hibát majd jóvá kell tenni, ha az arbergi vasut kiépítetik, mert csak akkor jövedel az idő, hogy nyugatról keletre vezető vasut-vonalunkat a célznak megfelelőleg tökéletesíthessük.

A behozatal Ojtozon át napjainkban körülbelül 70—90000, a kivétel körülbelül 20000 méter mázsára tehető és ha e lanyha forgalom háromszorossá válna, mégis elegenden lenne, egy

szokatlan nagylelkűséget tekintetbe véve. Hanem a kereskedő maga, ki a fiú arcát figyelemmel szemlélte, mialatt lehangeltsága a bámulat kifejezésének adott rajta helyet, s a bámulatot ismét remény, öröm, s legmélyebb háláérzet váltotta fel, jól látta, hogy az ifjú sokkal mélyebben meg van hatva, hogy sem háláját szavakban kibírni fejezni; visszagondolt azon időre, midőn ő is egyetlen fia anyjának, hasonlóan szegény özvegy asszonynak, egyedül, ismeretlenül jött a nagy városba, hosszú időn át keresett hasztalanul állomást, miből megélhessen, s midőn végre megtalálva azt, hogyan nem gondolt semmi másra, mint lélni, s anyjának megírni, hogy reménye van ezentúl eleget kereshetni maga, s jó anyja fenntartására.

Az óta ez anyja sirját sűrű fű nőtte bé, s a kereskedő arcára mély borzodást vout az idő; de midőn mr. Clinton visszatért íróasztalához, s egy iv tiszta papírra, száraz tollal öntudatlanul e szavakat karcolta le: „Kedves jó anyám”, a rég elhunyt e perczben ismét új életet nyert számára, s ő vissza lett varázsolva a boldog ifjúkorban, s e láthatatlan szavak, kezdő betűi voltak ama levélnek, mely tudósítást vitt anyjának derengő boldogságáról.

Nem, e fiu nem volt hálátlan, különben a kereskedő nem lett volna visszaemlékeztetve általa azon korra, midőn maga is még ifjú volt, szíve ennyire telve boldog felindulással.

Öröm és megelégedés honolt e napon a Treumann és Szullivánék kis lakásában. Az öreg lámpagyújtó elégedetten veregette meg a fiú vállát, s vidáman szólt:

első vagy második rangu vaspálya fentartására, egészen eltekintve attól, hogy az állam, keletivonal mellett egy versenyző pályavonalat, legalább most még, nem is engedélyezne. A belforgalomnak pedig azért nem felel meg e pálya, mert ilyen fajta pályának, úgy van a forgalom berendezve, hogy a lakosság nem is veheti igénybe, mihez járul, hogy azon terület, melyek a vasutnak közvetlen teherszállítást nyújthatnának, töle távol fekszenek.

(Folyt. köv.)

Az iparügyi enquete

ma délelőtti megkezdte tanácskozásait a kereskedelmi miniszteriumban a kereskedelmi miniszter előlétele alatt. A bizottsági tagok névsorát lapunk tegnapi számában közöltük, a kormányt a miniszter és Balogh Vilmos fogalmazón (ki a jegyzőkönyvet készítette) kívül Matlekovics államtitkár és Herich Károly tanácsos képviselte.

A miniszter néhány üdvözlő szó után azzal indokolja a második értekezlet egybehívását, hogy ki akarta kerülni azon vádat, mint ha az ipartörvény módosítása iránt csupán azokat kérte volna meg, a kiket a törvény közvetlenül érdekel, s a kiknek, mint ugyanazon egy osztály tagjainak nézetét éppen ez tan részrehajlóvá, tán nem egészen elfogadatlanná teszi. Ezért hívta meg most a tudomány embereit, a kik éppen ebben a szakban kiváló jártasságot tanúsítottak és a törvényhozásnak jelesei is, mint a kik bírálói lesznek hivata azon előterjesztéseket, melyeket a tárgyan a kormány az országgyűlés elé terjeszt. A helyi viszonyoknak, egyszersmind a tudomány követelményeinek kielégülébe vétele és tanulmányozása mutat-hatja meg azon utat, a melyen haladva, iparunkat és iparos osztályunkat emelhetjük. A miniszter beszédét így végezi: E bizottsági tanácsko-zások által nem a felelősséget akarom elhárítani magamról; én csak felvilágosítást, tájékozást, érveket és ellenérveket óhajtok hallani, és azt óhajtom, hogy az itt elmondott nézetek szubjektív szempontból egyéni meggyőződés szerint és egészen szabadon nyilvánuljanak. Ezzel az ülést megnyitom.

Balogh Vilmos olvassa az első kérdőpontot.

Czél szerű-e kötelezni az iparosokat, hogy ipartársulatokba lépjenek?

Ha igen: 1. alkalmazandó-e a kén-y: a) gyárosokra, b) kereskedőkre és c) kézművesekre egyaránt, vagy csak a kézművesekre?

2. mi legyen a társulatok hivatása, tisztán humanisztikus vagy fegyelmi is? — jelenen, legyen-e a társulatoknak befolyása a tanoncz főlvételénél, a tanszerződés ellenőrzésénél, a tanoncz felszabadításánál, illetőleg a tanbizonyítvány kiállításánál, a segédek és mesterek közötti viszony rendezésénél, a munkakönyvek kiállításánál, az ellenőrzésnél, esetleges surlódásoknál?

3. a társulatbélés kötelezettsége ki terjedjen-e az ország bármely kis helyiségében lakó iparosra is, avagy csak a meghatározott (10,000) számú lakossal bíró helyek iparosaira?

4. legyen-e minden helység számára csak

— Nő mester Villi, végetted bizony nem kell vala, hogy oly igen busongjanak odahaza, nemde? Több ízben mondtam is már nagyatyádnak, hogy azt hiszem, minden jóra fog fordulni még.

Csak az volt a legnagyobb titok az egészben, hogy Clinton ur mindenként azt állította, hogy hallott már Villi felől, de kitalál? Szállítvánna átgondolta egész kis ismeretségi körét, s mindenfelé badar véleményeket nyilvánított. De mivel feltevéseivel cseppet sem jutott közelebb a valósághoz, mint hol azelőtt állt, végre abban állapodott meg, hogy ő is úgy tesz, mint Trudka, s mindent Szent Mikulásnak tulajdonít.

Tizenötödik fejezet.

A z ő r a n g y a l.

Szeretném tudni, ki az a sugár leányka, — szólott magában Perkout asszony, mindkét kezével az ablak párlányára támaszkodva, s az utcán alás fel szöttekintve, mit legalább tíz perczig megtenni napi szokásává vált, miután a reggelihez tartozó éteszközöket felmosogatta, s a függő lámpát megtisztította, — ki minden reggel, azzal a karjára támaszkodó gyenge öreg emberrel itt elé-sétál. Mindig ugyanazon időben látom őket jöni, ha jó idő van. Csinos gyermek, s nagyon látszik szeretni az öreget, alkalmasint nagyatyja.

Mindig ügyel arra, hogy az öreg a járda jobbik felén menjen, s vigyáz minden léptére.

(Folyt. köv.)

egy (általános) ipartársulat, avagy alakulhat-e foglalkozási ágak szerint több ipartársulat is, s ez utóbbi esetben ki határozza meg, hogy mikor keletkezhetik egyes foglalkozások számára külön társulat?

Ha nem: czél szerű volna-e az ipartársulatokat bizonyos hatósági jogosultsággal felruházni, különösen a tanoncz felvételénél, a tanszerződés ellenőrzésénél, a tanoncz felszabadításánál, illetőleg a tanbizonyítvány kiállításánál, — a segédek és a mesterek közötti viszony rendezésénél, a munkakönyvek kiállításánál és ellenőrzésénél, esetleg surlódásoknál?

Mily feltételek mellett lehetne ily hatósági jogosultságokat nyújtani?

Kautz Gyula nem volna éppen ellene a kötelező ipartársulatok behozatalának, ha azt látja, hogy az ipartársulatoknak nem adatik több, mint a mi megadható anélkül, hogy az visszafelé való fejlődést idézzen elő. Ha azonban oly jog és hatáskör is adatik: a társulatoknak, a melynél fogva ezen aggodalma némi táplálékot nyerhetne, akkor egész határozottsággal ellenzi a kötelezés és a kényszerítés eszméjét. Az első kérdés második pontjára nézve, hogy mi legyen a társulatok hivatása tisztán humanisztikus-e, vagy fegyelmi is, nem lát a két dolog közt oly éles ellentétet. Az első kérdésre mindaddig, míg nem tudja, hogy az ipartársulatoknak minő jogok és hatáskör adatnak, határozottan sem igennel, sem nemmel nem felelhet.

Elnök konstatálja, hogy Kautz a kötelező ipartársulatokat bizonyos körülmények között megengedi.

Mudrony Soma szerint erőlyes rendszabályok szükségesek és intézmények létesítendők az iparoktatás fejlesztésére. Hogy ezen rendszabályok fogantatásának a hatóság kezeibe vagy pedig az iparosokéba tétessék-e le, az esakérdése azon kérdésnek, hogy kötelező ipartársulatok legyenek-e vagy sem. Meggyőződése szerint nem látszik czél szerűnek a jelenlegi viszonyok közt ezt az állam és hatóság kezeibe letenni, azon indokból, mivel Magyarország nem tulajdonlag iparos állam és állami közegnek nincsenek annyira áthatva az ipari élet követelményeivel, hogy ezt rájuk lehetne bízni. Ha az államnak, az iparosokra bizni oly módon, hogy az államnak, a hatóságoknak és az iparosoknak színe-java vezérszereppel birjon ezen ügyben. Az első kérdés nincs helyesen formulázva; helyette azt kell mondanunk, hogy miután vannak közös feladatok, a melyek minden iparost egyaránt érdekelnek, ezen feladatokat teljesíteni kell, a mi nem képzelhető másképp, mintha erre bizonyos organumok létesítenek.

Havas Sándor a fegyelmi és végrehajtó hatósággal felruházandó kötelező ipartársulatok mellett szol.

Lipthay Béla b. Mint kötelező teendőket a következőket kívánja kimondani. 1. az iparosok, gyárosok és kereskedők közül lajstromozandók azok, a kik kézműiparral foglalkoznak. 2. A tanonczokra vonatkozólag mindazoknak ellenőrzését, a mely az első fokú iparhatóság körébe vágnak. A tanonczokra vonatkozó intézkedések szükségesek azért, mert a mai eljárás mellett senki sem tudja, hogy az illető tanoncz elvégezte-e tanulmányát, vagy sem és hogy az általa felmutatott okmány elegendő-e arra, hogy ő a segédek sorába felvétessék. Ezek volna-nak a társulatoknak kötelező teendői, a melyeknek a legszigorubbán kellene megfelelni. A közmívelődésre, a szakképzettségre és a hitel előmozdítására szükséges teendőket nem mondáná ki kötelezőeknek, mert az ipartársulatok nem lesznek képesek ezeknek keresztülvitelére. Ily feltételek mellett pártolja a kötelező társulást.

Csepreghy János. Az ipartársulat hatásköre lehet kétféle, t. i. hatósági és testületi. Daczára annak, hogy az országban az iparosok nagy többsége a hatósági hatáskört óhajlja, azt czél ravezetőnek és helyesnek nem tartja, mert nem szabad oly közökeket hatósági jogokkal felruházni, a melyek akkor, midőn bizonyos ügyben intézkednek, egyszersmind érdekelt felek is lehetnek. Miután iparhatóságunk első fokon már is van, a melynek eltörlését semki sem indítványozta, nem szeretném, hogy egy és ugyanazon dolgozt különféle hatóságok végezzenek. Hangulyozza, hogy ne kényszerítésű társulatok, hanem ipartársulatok állíttassanak fel, mert különben a kényszer csak a papíron lesz meg.

Thék András kétségbe vonja, hogy a társulatok nagy befolyással lesznek nemzetgazdasági fejlődésünkre, mert ha minden községben kell ipartársulatot felállítani, a hol körülbelül 40 iparos van, ahhoz 15,000 ipartársulatot kell teremteni és ezeknek budgetje oly rengeteg összeget nyel el, a melylyel többet lehetne a kormány által elérni, mert ma is 3427 ipartársulat van az országban 239,000 ft budgettel, a mely összegnél maga az állam sem áldoz többet ipari célokra. Ha 15,000 ipartársulat állíttatnék fel, körülbelül 15,000 iparost vonnánk el a tévékenység teréről. Minthogy az ipartársulatok meg-

816 bettje mindennek. Ajánlja a szabad ipar pártolásának kimondását.

Ráth Károly Csepreghyvel polemizál. Mi a tanonczügy rendezését, a szaknevelést akarjuk alólról fölfelé fokként előmozdítani. Hogyan fogna a versenyviszonyokra visszahatni az, midőn a tanonczok főlvételének feltételeit kell megállapítani és ellenőrizni, hogy a műhelyben tanuljon is valamit, s midőn a társulat kötele-ségét tétetik, hogy ellenőrködjen a felett, hogy a tanoncz iskolába járjon. Akarjuk továbbá kiterjeszteni a társulatok hatáskörét a munkarend fentartására. Akarjuk, hogy minden tanoncz lajstromoztassék, hogy a munkakönyv felállítas-sék, hogy tudva legyen, hol dolgozott, meddig szünetelt az illető. A hol bíráskodásról vagy békeltetésről van szó a munkásokra nézve, ottan munkások ugyanazon számban legyenek képviselve, mint maguk a munkaadók. Az általános ipartársulatokat kívánja azért, mert a czél szem-pontjából semmi különbség nincs az iparos társak közt, s a munkások fegyelmezettségére és nyilvántartására nézve ugyanazon rendszabályok szükségesek egyénel, a másnál is; felruházni kívánja azt azon testületi jogokkal, a melyek az első és második kérdésponban felemlítve vannak, miután ezek a versenyviszonyokra és szabad forgalomra semmiféle káros kihatással nem lehetnek, a kényszer kimondandónak véli.

Zichy Jenő gróf: A kényszerítés ki-vánatos, éppen úgy, mint az iparosok lajstromo-zása. A kényszer alkalmazandó a kézművesekre és azon gyárosokra, a kik szakzerűleg képzett iparomunkásokat alkalmaznak, és ha gyártmá-nyai kereskedésbe jönnek. A kereskedők külön gremiumba vendők. A társulatok hivatása hu-manistik és fegyelmi is legyen. A társulatok-nak befolyása szükséges a tanoncz felvételénél, a tanszerződés ellenőrzésénél, a tanoncz felsza-badításánál, a segédek és mesterek közti vi-szony rendezésénél, a munkakönyvek kiállítá-sánál és az esetleges békítésnél. A társulata-ba való lépés kötelezettsége az ország minden hely-ségére terjedjen, már az egyenlőség és méltá-nyosság végett is. Rendszerint minden városban csak egy általános ipartársulat alakulhasson megfelelő szakosztályokkal. A nagyobb iparos központokra azonban, (hol iparkamarák lennének) azon iparágak, illetőleg iparcsoportok, melyek önállóan és életrevaló ipartársulatot képezhetnek, az általános társulattól kiválva, önálló társulattá alakulhassanak. Az ipar szabad gya-korolhatásának elve fentartandó ugyan, azonban a kézműiparosokra nézve kötelezővé teendő, hogy tanoncz felszabadulási bizonyítvánnyal igazolják, miszerint az ipart megtanulják, továbbá kimutassák, hogy 3 éven át, mint legények, szakbavagó műhelyben vagy garban dolgoztak. Neuschloss Marcell nem ismer különbséget a kézműiparos, a gyáros és a gyári-ipart őr földesur közt. A kényszeripartársu-latokat nem pártolja; azt sem tartja helyesnek, hogy e társulatok hatósági joggal ruháztassanak fel. A tanonczok oktatása feletti felügyelet és az iparosok lajstromozása, az ipartársulatok dolga legyen. Az oktatás feletti felügyeletet a hatósá-gok ellenőrzékek.

György Endre. A kényszeripartársulás védőinek okozkodása a következő: akarják az par emelését, tehát az iparosoknak művelődését és anyagi javulását, a mint irataikból kivette, szövetkezeti uton, anyag-beszerzés, közös érde-kek előmozdítása útján és humanisztikus célok-kal előmozdítani. Ugy, de e két dolog, a hu-manisztikus cél és a szövetkezés a kényszer in-stituciójával homlokegyenest ellenkezik. Van olyan dolog, a mi csak a kényszer alapján álló ipartársulat vihet keresztül és van olyan dolog, a mit csak a szabad ipartársulatok vihetnek véghez. Azt hiszi, hogy a kényszeripartársulatok behozatalával a humanisztikus célok ki-válnának vére az ipartársulatok hatásköre alól.

Mudrony Soma: A György Endre által felhozott feladatok nem tartoznak a kényszerítésű társulatok hatásköréhez. Ha kimondatik az iparnak általános szervezése azon alapon, hogy minden iparos benne legyen a társulatokban, az által a czél nagyon is előmozdítatik, mert így az iparosok a társulati érintkezést el nem kerülhetik, a mi aztán a talán még nem létező ér-deklődést önként fogja fejleszteni.

Thék Andrásnak, a ki a kényszerítésű társu-latoktól semmi jót nem vár, azt mondja, hogy Magyarországon ma olyan a helyzet, hogy év-ről évre 10,000 re megy azoknak a száma, a kik kellő nevelés, oktatás hiányában elzúllódnak és proletárrá válnak. Ezt a helyzetet nem lehet eltérni. Magyarországnak oly nagy szellemi és anyagi kincse rejlik e munkaerőben, hogy annak fejlesztésére minden perccel elmulasztani halálos vétek. — Neuschloss Marcell azt mondja, hogy majd rendbe fogunk jönni. Ez nem elegendő, nekünk nem lehet a véletlenben bízni. Nekünk gondoskodnunk kell e munkaerő kiké-pzéséről, történnék ez azután akár állami felügye-let útján, akár hatóság útján, akár az autonóm iparosság által. Szóló ez utóbbi mellett van.

Thék Andrásnak rövid felszólalása után elnök a legközelebbi ülést holnap délelőtti 11 órára tűzi ki.

Átnézete a kolozsvári bányagaz-gatóság

vezetése alatt az 1874—1880 ik évi időszakban a bánya- és kohóműveknél és más kezelési ágak nál előforduló nevezetesebb üzemi és kezelési mozzanatoknak.

(Folytatás.)

A zsilvölgyi kőszénbányában. 1873-ban termeltetett 708.845 mm. kőszén értéke 320.607 frt. Pénztári biány 490.314 frt. 1879-ben termeltetett 284.660 mm., értéke 100.518 frt, hiány 130.041 frt. 1879. tehát kevesebb 424,185 mm. 220.289 értékkel, a mérleg kedvezőbb 360.273 frittal.

A kincstár a mily kedvező auspiciumok között foglalt tért a Zsilvölgyben, ép oly hamar a váratlanul bekövetkezett válságok az ott megindított kincstári bányászat fennállását fenyegették.

A bánya, mely az 1868-ik évben sok erőlyvel megkezdett és folytatott miveletek folytán már az 1870-ik évben termelő képessé vált, és a termelt kőszénnek eladási ára is vámmá-zsánkint 50 krajczárral igen kedvező volt, már 1872-ik évben a Deák-bányában küttött tűz és robbanás miatt gyorsan más termelő helyek költségek megnyitására kellett gondoskodni, a termelt kőszén eladási ára pedig évről évre csökkent, ugy, hogy 1879-ben vámmázsán-ként 22 krajczárra szállott.

Ezen nyomásztó helyzethez hozzájárult a felsőbb helyről kezdetben sürgetett rohamos le-fejtés, minek később káros következményei vol-tak; a folytonos verseny a szomszédos brassói egylettel; továbbá a kőszén clarusítására nézve küttött bizományi szerződés, melynek nyomán a bizományos nagy provisióban való részestlése mellett a kincstár kezét terményeivel való sza-bad rendelkezése iránt egészen kötve tartotta. Ezen hátrányos szerződésnek nem kis áldozattal a mult 1879-ben a kincstári kőszénbányáknak a brassói egyletnek történt haszonbérbe adása vethetett véget.

I V. Fémbevéltás.

A brudbánya 1873. arany 89.3 kiló, ezüst 38.3 kiló, érték 128.256 frt, hiány 10.543.

1879-ben arany 279.4, ezüst 114.5 értéke 400.156 frt, hiány 8908 frt, tehát 1879-ben arany 190.1 kilóval több, érték 77.2, fémérték 271.900 frittal több s a mérleg kedvezőbb 1635 frittal.

Zalathnán. 1873. arany 161.8, ezüst 79.4, érték 232.723 frt, hiány 3226 frt.

1879. arany 339, ezüst 142.3, érték 486.947 frt, fölölég 870 frt, tehát 1879-ben több arany 177.2, ezüst 62.9, érték 254.224 frt a mérleg kedvezőbb 4096 frittal.

Csertesten. 1873-ban arany 21, ezüst 7.9, érték 29.875 frt.

1879-ben arany 5.4, ezüst 1.9, érték 7656 frt, fölölég 24 frt. 1879-ben tehát kevesebb arany 15.6, ezüst 6, érték 22.219, mérleg kedv. 139 frittal.

Összes fémbevéltás 1873-ban arany 272.2, ezüst 125.6, érték 390.854 frt, hiány 13.884 frt. 1879-ben arany 623.8, ezüst 259.7, fém érték 894.759 frt, hiány 8014 frt, tehát 1879-ben több arany 351.6, ezüst 134.1, érték 503905 frittal, a mérleg kedvezőbb 5870 frittal.

Az erdélyi fémbevéltásra mennyiségileg nagy befolyással birnak az aranybányák, különösen a magánosoknak ingadozó termelési viszonyai. A bevéltás emelkedését vagy eszkke-nését tehát ezen szempontból lehet megítélni.

A zalathnai és csertesti fémbevéltások az utóbbi években mindig veszteség nélkül záród-nak le, sőt némi pénztári fölöléget is mutat-nak fel.

Az abrudbányai bevéltást a többinél sokkal nagyobb kezelési költségek terhelik. Egyéb-iránt ezen bevéltásnál már kronikus bajja vált veszteségek megszűntetése végett tárgyalások indítottak meg, melyek befejezésével bizonyára ezen bevéltásnál is rendezettebb viszonyok fog-nak életbe lépni.

(Folyt. köv.)

A MAROS-LUDAS-BESZTERCEI helyi érdekű vasut ISMERTETÉSE.

Köze adja: BÓNIS ISTVÁN kolozs megyei főjegyző, a maros-ludas-besztercei helyi érdekű vasut-társulat ez idő szerinti jegyzője. (Folytatás.)

A teherforgalomról remélhető be-vétel kiszámításánál figyelemkivül hagyottuk, hogy az Apahida Sz. Régeni államut 50-2—762 kilométer közötti kiépítésére szükséges alapkö és fedanyag szállítása 88,943 frt brutto bevételt tesz, és hogy ezen utazásnak kiépítése után annak feontartására szükséges kavics szállításból évenként 4992 frt állandó tiszta bevétel vár-ható.

A teher-forgalom, mint már említve volt, azonosnak vétetett a jelenlegi közúti forgalom-mal és ezen alapon lett a teherforgalom után re-mélhető nyers bevétel kiszámítva.

Miután azonban feltehető, hogy a Mezőség fejletlen viszonyai s különösen rossz utjai miatt a kimutatott brutto jövedelem megeazóforására indo-ki fognak felhozni: a már kimutatott brutto-

bevétel Herczog Ödön főmérnök ur — kinek számításából vessztük át ősmertetésünk ezen részét — következőleg sz állítja le:

A személy-forgalom után eredmé-nyezett 94,799 frt 72 krnak körülbelül csak 30 százalékát véve biztosnak, s 70 százalékot fi-gyelembe kivül hagyva, lesz e czímen a brutto-bevétel kerekén 31,000 frt.

A teherforgalomra nézve a besztércei végállomás javára ki-mutatott brutto-bevételnek csak 25 % -át véve biztosnak, és a töb-bi állomások kimutatott teher-for-galma után nem az engedélye-zett legmagasabb díjtétel, ha-nem annak csak 70 százaléka lenne alkalmazandó, s felvéve, hogy az első üzleti évben a vas-uti forgalom mellett részben a közúti forgalom is fenn fog álla-ni s így a teher-forgalom után várható bevétel csökkenésére 40 százalékot véve számításba, a teher-forgalom czímen felvett 631,372 frt brutto bevétel leszál-lítatott 220,000 frtra.

A kezelési illeték czímen felszámított 28,609 frt üsszeg 50 százalékkal leszálítva tesz . . . 14,000 frtot.

S így a biztos adatok alap-ján kiszámított 786,000 frtnyi brutto-bevételi összeg leszálítva tesz csak 265,000 frtot.

A nyers bevételek kiszámításánál és a reductioknál nevezett főmérnök ur az ugynevezett forgalmi együtt határa és a Schwarzel mű-egyetemi tanár urnak a hazai vasutak sok évi pontos statisztikai adatainak gondos megfigyelé-se alapján felállított tételre támaszkodott.

E tétel szerint: a tulajdonom mezőgazda-sági jelleggel bíró vidékek minden lakójára 0-8—0-9 tonna teher és 1-2—1-5 utas esik; a tulajdonom fa- és kőnekem szállításával foglalkozó vasutaknál pedig az állomások minden la-kójára 1-9—2-1 tonna teher és 2-3—3-7 utas esik, minthogy pedig ezen vasut mindkét jelleg-gel bírt, — közép arányos lett kiszámítva s e szerint az állomások mind-n lakójára 1-625 ton-na teher és 1-97 utas esik, melyeket azonban főmérnök ur még alább szálítva, számításainak alapjául 1-25 tonna vagyis 12-5 mm. tehert és 1-5 utast vesz fel, mely véglegesen megállapi-tott együlthetők segélyével az évenkénti brutto-jövedelem végösszegéül 259,760 frtot állapi-tott meg, vagyis kerek számban 260,000 frtot.

E nyers jövedelemből könnyen kiszámí-tható a tiszta jövedelem. Tapasztalás mutatja, hogy a csak napi forgalomra berendezett vas-utak nyers jövedelmének 35—40 százaléka ele-géses a kezelési költségekre, nevezett főmérnök ur azonban a tapasztalás által megállapított százaléknál is magasabb — 50 százalékot vett fel, csakhogy számítása annál biztosabb legyen s így a tiszta jövedelmet **130,000 frt** ban álla-pította meg.

Minthogy ezen összeg 2000000 frt töké-nek 6-5 százalékát képezi, látható, hogy ezen vas-ut a befektetett tőkét már első évben bőven fogja kamatoztatni, s a részvények törlesztésére kel-lő összeget is fedezni fogja.

Hátra van még néhány szót szólnunk azon hatásról, melyet ezen pálya első fog idézni.

A könnyű, gyors és biztos közlekedés leg-első hatása az, hogy azon javak, melyek a köz-lekedési eszközök hiánya miatt az előtt értéke-síthetők nem voltak: mozgóvá tétetnek s így értékesíttetnek; tehát újabb forgalmi tárgyak támadnak.

Nem csekély fontosságot lehet tulajdoni-tani azon körülménynek is, hogy a minden idő-ben való szállítás lehetősége a lakosságnak mó-dot nyújt árucikkeinek eladására a legkedve-zőbb időt bevárni s nem kellend árucikkeit — különösen akkor vinnie piacra, mikor „jó ut“ van, a mi rendesen a Mezőségen csak akkor szokott lenni, midőn a gabona ára legolcsóbb — aratáskor; ekkor pedig tömeges lévén a szállítás, mi természetesebb, hogy a termelők így ömögöknek okozván versenyt: a termé-nyek árát lenyomják, a mi az év minden sza-kában lehető szállítás mellett nem történhe-tik meg.

Figyelemre méltó különbséget tesz ki azon összeg is, a mi a vasuti olcsóbb szállítás által az eladó javára esik. Vegyük csak fel például, hogy jelenleg Besztércei Kis-Sármásra egy pár deczka szállítása 25—30 krba kerül, sőt némely esetekben teljes lehetetlenség szállítása a járhatlan utak miatt, míg a vasuton szállítva 1 kocsi teher 500 pár deczka szállítá-sa 75 km. távolságra 40 forintban kerül, vagyis egy párna szállítása 8 krba kerülend. Ugyanezen viszony van a többi árucikkeknél is. S az így megtakarított összeg mekkora ösz-szeget tesz ki. Majd nem a földadó fele-részét.

Még számításba vehetjük azon nem kevés-bé fontos körülményt is, hogy ezen vasut által a Mezőség hozzáférhetővé lévén téve, a keres-kező — különösen a gabona-kereskedő — el fog a helyszíne menni a gabonásunkból vízi el-gabonánkat, nem fog kelleni nekünk keresni

fel a piacot, mint ez van jelenleg is Ludas vidékén.

Kiszámíthatlan azon előny, a mely a föld-birtok értékének emelkedésében fog mutatkozni. A mezőeségi földnek csak azért nincs becsé, mert nincsenek útjai, mihelyt ezen vasut meglesz s annak segélyével a mezőeségi utak kiépíthetők lesznek, a földbirtok becsé legalább 50—75 százalékkal emelkedni fog.

E tényezők természetesen magára az államra is hatással vannak; de mint nemzetgazdasági tényezők, csak közvetett hatást mutatnak fel. Van azonban ezen vasutnak az államra közvetlen hatása is.

Egyik a hadászati érdek.

A ki tudja, hogy Erdélynek egyetlen erő-de és szerelvénytára Gyula-Fehérvár s tudja, hogy ennek a Gyula-Fehérvárnak rendez időben több közlekedése van Beszterczével, háborus időben pedig multhatatlanul és lehető leggyorsabban kell közlekedni — az el fogja ezen szempontból is ezen vasut fontosságát üsmerni; de van egy másik tényező is.

Tudva van, hogy az állam már csaknem 10 év óta építi az apahida-szász-régini államutat, a nélkül, hogy ezen összesen 12 mérföldnyi útnak bár kétharmadát kiépíthette volna. Hátra van a legveszedelmesebb harmad, a hol van pont, melyre egy köbméter követ 20 írtért szállítanak. Még 24, kilométer van kiépítetlen.

E vonalrész kiépítéséhez kell 20275, köbméter kő és 11712 km. kavics, a minék egyenként kiszállítása Berecztelkéről és Apahidáról a hivatalosan beszerzett adatok szerint, következő összeget teszi ki:

a) az alapok szállítását ki-
szállítása tosz. 137,699 írtót.
b) a fedanyag (kavics) kiszál-
lítása kerül 147,637 írtba.

A fedanyag és kavics szállítását kiállítására kerül tehát összesen 285,336 írtba.

Ha pedig ezen szükséglet a vasuton fog szállítatni s Kis-Sármáson raktározatva onnan fog a vonalra kiszállítatni, akkor ezen egész mennyiség, a vasuti szállítást is bele érve fog kerülni összesen 117,051 írtba vagyis az állam ezen 24, kilométer utaszkasz kiépítésénél meg fog takarítani 168,285 írtót.

Ez már aztán közvetlenül érdekli az államot. Mert a kiépítendő út államut, államvagyon.

Nem kevésbbé fontos körülmény még az is, hogy ezen vasuton az állam ezen meg kiépítendő utaszkaszra nem lesz kénytelen az elmúlt p-kamarási palakövet használni, hanem a lehető legkényesebb alapkövet használnia, a mi a fenntartásnál nagy különbséget tesz.

A másik ezen utaszkasz évi fenntartása, ha már kiépítve lesz. A hivatalos adatok szerint ezen összesen (50,2—76,2 km.) 26 kilométer hosszú szakaszra fog kelleni az évi fenntartásra kilométerenként 80 köbm. kavics vagy is összesen 2080 köbméter. Ennek a kiszállítási ára a jelenlegi termelési helyükből tesz összesen 28,021 írt 60 krt, míg ezen mennyiség vasuton szállítása és Kis-Sármáson elszállítása a vasuti szállítási árt is bele érve jőne évenként 11,544 írtba, vagyis az állam évenkénti megtakarítása ezen utaszkasz fenntartásán ténne 16,477 írtót, a mi 5%-kal számítva 329,550 írt tökének felel meg.

Ezek szerint tehát az állam ezen vasut kiépítésével összesen meg fog takarítani 497,835 írt töké. vagyis kerek számban egy fél milliót.

(vége köv.)

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Az akadémiából.

(Eredeti tudósítás.)

Az akadémia I. oszt. tartott ma érdekes ülést.

Első felolvasó Bogisich Mihály pesti belvárosi káplán volt, ki lev. tagsági székfoglalóját tartotta meg.

A „Magyar egyházi népekekről a XVIII. századból” értekezve, szólott a magyar katolikus és protestáns énekekről, s a protestánsok közül első sorban a reformátusokról, mert ezek a mult században rendkívüli munkásságot fejtettek ki az egyházi énekek terén, s a különbözőben is meglevő anyagot többszöri kiadás által terjesztették.

Kevesebb befolyást gyakoroltak a magyar zene fejlesztésére az ágostaiak, mert a mult században csak kivétellel a reformátusok énekek könyvét használták. Az irodalom-történeti ellenében, a kik a mult század első felét nemzetellennek, s a hanyatlás korának nevezik, értekezv állítja, hogy a 65 féle énekes könyvek, melyek a mult században jelentek meg, a vallásos költészet emelkedését jelzik.

A protestánsok énekes könyvei közül, a többek közül ismertei a debreczeni, kolozsvári, pozsonyi és n.enyedi kiadott énekes könyveket

s felemlíti a Nürnbergben 1734-ben megjelent „halotti temetésre való énekeket,” a Frankfurtban 1740-ben megjelent „menyei Kar-Gradual-t,” a Baselen 1750-ben kiadott Sz. Molnár Albert francia dallamu zsolnárait. Ezen zsolnárok a mult században negyven honi kiadásban jelentek meg. Sz. nyi Beniamin „A szentek beegdtje” 30 év alatt 10 kiadást ért; Radai Pál „lelki hódolása” (1715); Losonczy István „Éneklésben tanító mester”-éből (1754) tekintélyes részt átvettek az erdélyi énekes könyvbe. Nevezetes a debreczeni énekes könyv 1778-ból; Maróthy Györgynek, a korán elhunyt debreczeni tanárnak 1753-ban megjelent „zsolnároknak négyes nótáik”-ja, mely később bővített kiadást ért. Ez négyes karra van írva.

Daczára a protestánsok e munkásságának, magyar zenetörténelmi szempontból azokban hanyatlás észlelhető. Hosszasan fejtegeti értekezv azt a körülményt, hogy a magyar protestánsoknak szép magyar zamatu énekeik voltak a multban, s annál szebbek voltak azok, minél inkább közeledtek a catholicismushoz. A prot. énekeket leginkább összezavarta Sz. Molnár Albert, a francia dallamokkal, a melyek nehezen terjedtek el. — Szól ezután értekezv a hangjegy nélküli prot. énekekről, melyekből több himnusz idéz.

Ezután áttér a katolikus énekekre, s az énekes könyvek jellemzésénél felemlíti mindazon akadályokat (török uralom, Rákóczy felkelés, püspöki székek megfűresedése stb.), a melyek miatt nem adtak ki oly nagy számban; de ezek beltartalomra nézve a magyar zene szempontjából a protestánsokét felülmúlják. Itt találjuk meg az őt magyar énekeket, a mohácsi vész előtti latin himnusokat, Mária-énekeket, s a különféle litániákat. Felemlíti itt Náray György esztergomi kanonok „Lyra coelestis” latin-magyar énekeskönyvét. Náray nemcsak költő, de zenész is volt. Száznál több énekeiben a népies könnyű, s az ünnepies magyar rithmus egybeolvad, s nagy elterjedésnek örvendett (1695-ben adta ki); — továbbá Illyés István 1693-ban kiadta a „Zsolnárok könyvét”, melynek magyar dallamu zsolnárról akarta a protestánsok francia zsolnárait ellensúlyozni s e részben a törekvése sikerült. Legnevezetesebb a hivatalos kiadás: „Cantus Catholici”, melynek eleje visszanyúl a XV. századba; bővítve 1703, 1738, 1792-ben ismét megjelent.

Ezen énekes könyvek között hosszabb színtet állott be, míg 1797-ben Bozók Mihály maróthi kántor kottás énekes könyve megjelent, a melyben hangjegyek, magyar dallamok és egyházi költészet tekintetében nagy haladás észlelhető. Sok szép ének van ezek közt, úgy, hogy a vallásos költészet az irodalmi hanyatlás korában sem pihent.

Vannak még kisebb hangjegy nélküli énekes könyvek is. Nevezetesebb az egyetemi könyvtárban levő kéziratok, melyek a kath. egyh. népének fejlődési történetéhez becses adatokat nyújtanak. Felemlíti itt értekezv Verseghy Ferenc addig ismeretlen kéziratát, melyet Pauer János engedelméből zenészetileg vizsgálta meg; a parnaszus hegyén zengedező magyar muzsának szózatát 1781-ből.

Az írás eredeti kézírata Verseghynek. A kéziratok közt van a magyar cautionale a XVII. századból, azután cantilenae 1771. Liber pro organo, mely két utóbbit Koncz Gábor pálosrendi szerzetes írt, vagy másolt. Cautionale et passionale hungaricum, a XVII. századból, a thuróczi jezsuitáké. A „Cantus Choralis” kézirat, melyben szt. István, szt. László és Imre herceg latin dicsőénekeivel találkozunk, Arezzói Guidó-féle hangjegyekkel írva. A második rész 52 ik lapján ez áll: „Scriptum Gyöngyösin, anno 1618. per Andream Szántó, alias Gyöngyösi.

Zene-elméleti iratok Maróthy Györgynek a „háromias éneklésről való rövid tanítás.” Ezt hosszasanban ismertetve értekezv. Magasabban emelkedik ki Verseghy Ferenc, a ki több székfoglaló értekezést írt, melyek a kassai magy. muzseumban jelentek meg; a szép mesterségekről, muzsikáról. Dalai a „magyar hárfásban” jelentek meg.

Jellegre nézve a katolikus énekek fűsajtsága volt a hazafiság és vallás, mely különösen a magyar szentek tiszteletére írt Magdolna énekekben lép előtérbe, melyekben a hit, lelkesedés és a laza boldogságért felszóló ima hangzik föl. Ezek már a protestantizmust megelőző években is virágoztak.

A protestáns énekekben a magyar nemzeti elemet képviselik az u. n. isteni dicséret, vagy a zsolnárokból való dicséret, melyek a debreczeni énekes könyvben (1778.) teljes számban meg vannak. — Ezek után értekezv a protestáns énekekből azokat sorolja fel, melyekben magyar dallamosság észlelhető. A magyar protest. énekekben a rithmus, ütem, beosztás, dallamkötés a régi népekekre emlékeztetnek, melyek a mult századi népdalokban még viszhangzanak. A hangjelzés egyszerű; az énekek nagy része alt-kulesban van írva. A magyar hanglépcső fűsajtsága, a bővített hétéd felfelé, az énekekben nem fordul elő. A mennyivel gazdagabb és változatosabb a cath. isteni szolgálat, annnyival kifejezőbbek a cath. egyh. népekek. A cath. énekes könyvek fűsajtsága egyelőre, u. n.

reggeli, adventi, karácsonyi, új esztendői, farsangi énekek, és nagyböjti, husvéti, pünkösti, oltári szentségre való énekek. A szentek tiszteletére a közönséges és vasárnapi énekek és litániák vannak.

Bemutatott értekezv 6 protestáns és 9 katolikus éneket.

Utána Wolf György értekezett egy régi codexről. (*)

A királyfi Egyiptomban.

Rudolf trónörökös, mint tegnap írtuk, megérkezett Kairoba. A vasutnál a khedive Tefik basa és valamennyi miniszter fogadta, s az ottani osztrák telep lelkesen üdvözölte. Midőn a trónörökös a coupéból kilépett, az alkirályi zenekar az osztrák néphymnuszt zendítette rá. A khedive kezét nyújtá a érkezőnek, s egy felállított testőrzásalól katonai tisztelgésben részesíté. A trónörökös az alkirályi palotáján a Kasz-en-Nuszah palotába ment. E palota lesz lakhelye a királyfiának egy heti ott időzte alatt. Az alkirály fél óráig maradt nála, a trónörökös azután reggelizett és később vadászni ment. Este 8 órakor az osztrák telep fűsajtsámenetet és serenádet rendezett a Kasz-en-Nuszah palota előtt.

Mint Egyiptomi lapok jelentik, ott a tartományok helytartói és a Niluspartján fekvő azon városok polgármesterei, melyeket a királyfi meglátogatni szándékozik, Kairóból már utasítást kaptak, hogy a királyfiat kiszállásakor minden városban ünnepélyesen fogadják s hogy ha az ország belsejében esetleg kirándulásokat tesz, mindig egy szakasz katonaságot adjanak kísérésére. A tervbe vett nilusi utazáshoz két külön állami gőzöst szereltek fel, egyiket a királyfi és saját kísérete, másikat az egyiptusi kíséret és a szolgáló személyzet számára. Az életár és a pinczetokok is ezen a hajón lesznek. Mint-hogy felső Egyiptom nilusmenti városaiha nem igen vannak alkalmas helyiségek, a királyfi nagyobb részt a hajón fog lakni s étkezni.

A tizennégy napig tartó vizitázás alatt a királyfi a következő városokat látogatja meg; Beni Suafut, Abu Girgeh, Minieh, Menfalut, Siut, Girgeh (Theba romjai), Karnak, Luxur, Esneh- és Assuan határváros.

A „KELET” magántáviratai.

Bécs, febr. 21. Ma vezették be az itteni tözsdén a beruházási kölcsönt 107,40 arfolyam mellett; a Bécs számára megállapított összeget már elhelyezték.

Pétervár, febr. 21. A hivatalos lap jelenti: Az egyetem fennállásának évforduló napja alkalmából tegnap végbement ünnepélyen egy tanuló megakarta zavarni a rendet; a karzatról proclamációkat dobta a teremben összegyűlt tanulók közé. A rector felhívta a tanulókat, hogy állítsák helyre a rendet, mely felhívásnak a tanulók rögtön megfelleltek. Gradonwoky és Nearment tanárok az ünnepély alkalmából beszédet tartottak. Végül a jelenlevők a hymnuszt énekeltek. Valamennyi tanuló tiltakozott a szándékolt csendzavarás ellen és tüntetésben részesítette a közoktatási minisztert. A vizsgálat megindított.

Páris, febr. 21. A kamara ülésében Deves (baloldali) interpellálja a külügyministert, hogy az angol kék könyvben közzétett sürgönyökben arról van szó, hogy Franciaország megígérte, miszerint fegyvereket szállít Görögországba. Szóló felvilágosítást kíván, hogy a pénz-tári könyvben nincs ezen szállításokról említés s azt kérdi: vajjon igaz-e, hogy Marseillen keresztül Havreba a parton levő görög hajóra fegyverek szállítottak?

Philippopol febr. 21. A keleturmeliai kormány elhatározta a tartalék megalakítását.

A keleturmeliai pénzügyigazgatóság 30 ezer török lira évi sorozat befizette Constantinápolyban az ottomán bankba.

Bécs, febr. 21. A P. O. konstantinápolyi értesítése szerint, a porta és albán liga között új tárgyalások kezdődtek s közeledésre van kilátás. Diplomatai körökben bizonyosnak tartják hogy Janina és Metsovo kihagyásával Görögország belenyugodna azon határvonalba, melyet a berlini szerződés megállított, csak hogy nem remélik, hogy Törökország belenyugodna ez új kedvezménybe s a háboru lehetősége nincs kizárva, Bulgária kijelentette, hogy ez esetben semleges lesz.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, 1881. febr. 22.

Helyi hírek.

— Beregi Cornelia k. a. holnap lép fel Boccaccioiban, mint Fiametta. A k. a. egy értesítettünk még igen fiatal kezdő, de sok tehetséggel van megáldva. A kinek alkalmuk volt hallani, elragadtatással szólnak szép csengő hangjáról s mi is úgy tudjuk, hogy budapesti hangversenyeken a k. a. sok habért aratott. Fiamettán kívül a Sárka csikóban és a Falu roszszában énekel. Ez utóbbiban Finom Rózsát fogja játszani.

Nemzeti színház. Daudet Fromont és Rietje került tegnap színpadra. A fűsajtsáti néző-

tér jóformán füres volt, de a páholyok, legkivált a közép páholy — miéért közönsége eljött, hogy élvezze a szellemes francziának kitűnő tollal írott és ügyesen dramatizált művét. Bizonyosan egyetlen alakja, ezek az élettelen, kiváló emberismerettel rajzolt, élő, igaz alakok egy-egy többet ér ezer Fabricius leányánál, melyeknek pedig cselekedetei olyan jól kimérték, s az egésznek szerkezete olyan complet, hogy csupa bűn lenne hibát keresni benne. Az előadás is jó volt. Összevágó és ügyes, Szacsavay a tragikai hős szerepében egy ismert kulisszahasogató zseniként játsza, kinek lelke ép oly terhes a megvetéstől a gyarló emberi ítéletek iránt, mint a Daudet alakjaé. — Holnap a Boccaccio Fiamettájában lép fel Beregi k. a. a csütörtökön T. Farkas Irma asszony jutalomjátéka lesz, melyet e helyen is ajánlunk a közönség figyelmébe.

— A „Kolozsvári Dalkör” estélyét tegnap számunkban hírláson jeltettük mártius hó 15-re, holott az márczius 5 én fog megtartatni; — mit is az egyetli titkár kérésére ezennel helyreigazítunk.

A gyárutozai hídról tegnap hozott hírtunkre vonatkozólag azon felvilágosítást kaptuk, hogy a tanács még december hóban elhatározta, hogy oda egész új hidat fog építtetni. A terv, árlejtés rég elkészült s már a hid részei is fagratnak, de földmunkát télen nem végezhető, a munkálat megkezdése tavaszra marad.

— Megnehezedett az idők járása felletünk. Mabolnap egész külön rovatot kell nyitnunk egy új iparág produktumának regisztrálására. A család iparágát értjük, kik gombamódra szaporodnak kincses Kolozsvárban. Nem régebben írtunk kettőről. Egyik reverendában esalt, a más ezivilben lopott a városi adóhivatalban, s most ismét három derék madárról szól a hir. Egyik szakácskönyvet árul. Tanulandó gyenge szívű gazdasszonyoknak ajánlja a „legújabb s a világon legjobb szakácskönyvet, mely csak 3 nálla kapható, — s mely olesó szertelenül s tele van bölcsességgel stb.” Aztán felveszi az előfizetési pénzt s ugyan várhatja a tanulni vágyó gazdasszony a megrendelt könyvet! Nem érkezik az meg soha! Sőt ha egy egyedül kápiák a szobában egy percze — lábat kerit ingatlan jószágunk is. A vége e híreskének a rendes refrain: „a rendőrség keresi a jó madarat, de nem találja.” — A másik kuruzsol, a jövendőtt mondja meg, elrejtőzött tolvajokat fedez fel, elcsábult szeretőt hódít vissza. Mind ehez neki néha egy selyem ruha kell, máskor valami egyéb tárgy, a mi értéket egyáltalában nem lehet, különben hasztalan lesz az ígérlet. A járásbíróshoz minden héten tesznek egy jelentést a család asszonyról, a járásbíróshoz minden héten jelenti a rendőrségnek s a vége a historianak a rendes refrain: „a rendőrség keresi a jómadarat, de nem találja.” A harmadik mester gyógyít, ken, csuszot oszlat, derékfájást mulaszt, tyukszemét, gőrcset pusztít; — ennek történetesen nyomára jött a rendőrség.

— Farkaskaland. A kardosfalvi malomester vasárnap este a csorát a tánt ment hazafelé a malomban levő lakásába. Az ut mentében egy egész csoport farkassal találkozott. A mester meg is olvasa őket. Számszerint tizen valának, mind igen nagy, muzeumba való példányok. Puska nem levén nála, le sem lehetett belőlük bár egy fiát sem. Ez okon csupán arra szorítkozott, hogy megrémítse a derék állatokat. Jobbnak hiányában a szivarát használta fel ijeszto eszközül. Fújta a szikrákat minden irányban, a mitől — illő respektussal levén a tűz iránt a fenevadak — meg is állának azon helyben. A malomester aztán bálrált csendesekén a város felé, s csak a város első házánál hagyta el őt a rettenetes csorda. . . . Éj vala, sőtét vala . . . Így beszélük a közhie delem végett ezennel átadjuk a közudásnak.

Hazai hírek

— A főváros ajándéka.

Stefánia hercegnő, Rudolf trónörökös menyasszonyának ékszeze, melyet Budapest fővárosa az Egger testvérek által készítettett: teljesen méltó lesz arra, hogy fejedelmi hölgy számára nászajándékul szolgáljon. A magyar iparművészetnek valóban becsületére válik e 80,000 forintos kincs, írja a „Hon”, mely legapróbb részleteiben is kiváló izlést mutat s úgy az anyag belső értéke, mint a kivitel művészi és stilszerű bevégzettsége által maradandó emléket képez. Az összes tárgyak közt legkiválóbb az öv. Ez, valamint a többi ékszerek is, ezüstből való. Az egész láncolat négyeszeztől lemezektől van összefűzve, minden egyes darab sarkán egy-egy gyémánt csillog, középtűt pedig egy nagy opál tüdőköl, mely a szivárvány minden színeit játsza. Ugy a drágakövek, mint az ezüst az övössége valódi remekei, melyek elragadják a műtérőt. Csak a régi, kitűnő motívumok utánképzése által alkotható így műbecstől ékszer. Szintoly gazdag ékítésű a nyaklánc is. Ez harminckét részéből van összeszerkesztve. Egész sora a kis gyémántoknak csillog rajta, közbe-közbe egy pár nagyobb opál váltja fel a sort. A lánc majdnem az övígér s elől az alsó végén a belga oroszán lóg, melyet tíz karatos nehéz opálkő díszít. Az oroszán Budapest ezimérét tartja. Különösen szép a lánc drága köveinek sorozása. A nyaklánc

lánc forgatásakor a legkülönfélébb színeket játszik: s főleg a zöld, kék, vörös és sárga igen intensív. A kisebb tárgyak közül figyelmet keltenek a hajtluk: ezek száma hat; szintén ezüstből való s zománczozva vannak. Fejükét apró gyémántok által körített nagyobb opál képezi. Végül tizennégy mellesat van, melyek magok egész kis garnitúrát képeznek s mint a többi tárgyak szintén gyémánttal és opállal díszítve. Ez összes ékszereket ezüst szekerényekben nyújtják át a hercegnőnek. A szekerény művészi kivitelű; rajzát Schikeldanz Albert készíté s a plasztikai dísz Netti Vilmos érdeme.

— Hírdalmásról —

mint levelezőnk írja — az ottani női olvasóköri könyvtára gyarapítására f. hó 19-ikén tánczesztélyt rendeztek, mely minden képen szépen sikerült. Ott voltak a vidék szépei egytől-egyig mind, s legjobb kedvben mulattak virradtig. Az eredmény Császár Miklósné asszonyt dicséri, ki a rendezés körül sokat fáradozott.

— Budapesti hírlapírók Hugo Viktornak 80-ik születési napjának évfordulójára üdvözlő feliratot küldenek. E tárgyban értekezletet tartottak a „Gazette de Hongrie” szerkesztőségében, s a felírat szövegének megállapítására bizottságot küldöttek ki, melynek tagjai: Saissy Amadée, Neményi Ambrus és Hindy Árpád. A bizottság delután elkészült a szöveggel s azt aláírás végett körözteni fogja.

— Nyilvános számadás. A „maros ludasi könyvtár” és a „Társalkodó” javára, folyó év jan. hó 29-én rendezett tánczesztély alkalmával begyűlt 67 írt 78 [kr. o. é. kiadás volt 56 írt 58 kr. a mit levonva — a tisztá bevétele 11 írt 20 kr. Felüljiztek ez alkalommal. Ifj. Báro Kemény György 1 forint, Idösb. Eczken Sándor 1 f. Vass Pál 2 f. Bokodi László 1 f. Balla Pál 2 f. Czikudi Wlasza Mihály 1 f. Bednay Andor 1 f. Tucsok Ferencz 1 f. Eczken Sándor 2 f. Dohy Sándor 1 írt, Müller Albert 1 f. Osztián Mihály 1 f. Móricz Mihály 1 f. Fosztó Géza 2 írt, özvegy Márton Istvánné 2 f. Keresztész Áron 2 f. Bromm Tamás 1 írt, Bálint Sándor 1 f. Tomesik József 1 írt 8 kr. Novák Iszák 2 f. Csontos János 2 írt, Szabadi Gábor 2 f. Schwarz Jakab 1 f. Györfy Ádám 1 f. Fogadják a nemeskeblű felüljizetők intézetünk nevén forró köszönetünket. A rendező bizottság.

— Oláh mozgalmak. — Az „Egyetér-ter”-nek írják Tordáról, febr. 17-ékről, hogy ott Torda-Aranyosmogyó román intelligenciája dr. Ratiu János ügyvédnél politikai jellegű gyűlést tartott. A rendőrség magát egy alkaptány által képviseltette. A választások ügye forgott szőben. Az activ vagy a passiv magatartás mellett folyt a szó. Minden határozat nélkül oszlott el a gyűlés. Abban azonban mindnyájan egyetértettek, hogy majd N-Szebenben fognak határozni. A n-szebeni gyűlésre deputatásokat választottak; e deputáció elnöke: Dr. Ratiu János, tagjai: Kolesár Lajos mohácsi, Vlassza Péter indali gör. kath. esperesetek. — E férfiak politikai elveire nézve: Dr. Ratiu inkább activist; Kolesár Lajos határozott activist, Vlassza Péter passivist. Mint jellemzőt említi meg a tudósító, hogy a görög keleti vallásnak a gyűléstől magokat túntetölleg távol tartották. A nagyzebeni gyűlésre vonatkozólag sokan azt mondják, hogy febr. 23-án lesz; némelyek febr. 24-én, mások mindenesetre márczius elejére teszik a megtartási időt. Annyi tény, hogy márcziuson tul nem hagyják. Bajos volna most elhatározni, hogy N-Szebenben, mit fognak elhatározni, mert tény az is, hogy mind a két part ér. A gyűlés után este a „Korona” vendéglőben közös vacsora volt, majd táncz. Feltűnő volt az is, hogy ezen ünnepélyre egyetlen magyar sem volt hivatalos. Ha a román atyákkal a magyar testületék így bannának s őket kikitszőbölnek a közös időtöltésekből, annak bizony csak az oláh atyafi adná meg az árat. Hőbortság ott csinálni életet, a hol nincs; vagy jtan félnek, hogy borozás hőzben holmi fraternizálás títne ki? A békétől félai oka senkinek sincs.

— Apró vegyes hírek. A müncheni szerencsétlenség. Münchenben egy álarozosbál alkalmával valamelyik álarozosnak ruhája tűzet fogott, s tizenketten súlyos égési sebeket kaptak. Az álarozosbál a müncheni festőakadémia növendékei rendezték a Colossetumban péntek este. Több művész eszkimónak volt öltözve, közcruhába. Az egyik eszkimónak ruhája, valószínűleg szivartól, meggyulladt, s ettől meggyulladt többeknek ruhája. Tizenkét nehéz sebesültet kórházba vittek, hol másnap hatan meghaltak. Kisebb égési sebeket számosan kaptak. — A világ legmagasabb csokoládé gyárosa Meiner meghalt, óriási vagyontul úgy szerzte, hogy többet 10 millió franknál költött hirdetésekre. — A chinai császár ellen merényletet követelt el egy ember, ki a kihallgatáson azt vallotta, hogy ő az égből van küldve a palota felgyújtása végett. Puskaport és gyújtóanyagot találtak a palotában, melyet a merénylő dugott el. — A párisi „Figaro” n. k. 50 rendes munkatársa van. Nyomdájában az összes személyzet 315 tagból áll. Évenként a lapot 30 millió példányban nyomják (a budapesti lapok összesen — legnagyobb számítás szerint 15 millió példányban nyomtatnak.)

Felolós szerkesztő és kiadó-tulajdonos: BEKESY KÁROLY.

Magyar kir. államvasutak menetrendje.

(K e l e t i v o n a l.)

Érvényes 1880. évi szeptember hó 10-étől.

Nagyvárad—predeali irány.

Állomások			Gyors- vonat		Személy- vonat		Teher- vonat		Állomások			Gyors- vonat		Személy- vonat		Teher- vonat	
			2. sz.	óra perc	4. sz.	óra perc	42. sz.	óra perc				2. sz.	óra perc	42. sz.	óra perc		
Budapest	Elind.	10	05	6	55	6	05	Karácsonfalva			—	—	2	35	1	28	
Czegléd	"	11	33	10	20	9	15	Balászfalva			10	08	2	50	2	01	
Püspök-Ladány	"	1	51	2	22	1	56	Hosszu-Aszó			—	—	3	07	2	28	
Nagyvárad (Vendéglő)	Erk.	3	16	4	30	5	25	Mikeszása			—	—	3	23	2	59	
Nagy-Várad	Elind.	3	21	5	10	6	30	Kapus (Elágazás Nagy-Szeben felé)	Erkez.	10	41	3	41	3	28		
Várad-Velence	"	—	—	5	19	6	43	Kapus (Vendéglő)	Elind.	10	48	3	51	3	52		
Fugyi-Vásárhely	"	—	—	5	30	7	05	Medgyes	"	11	02	4	11	4	37		
Mező-Telegd	"	3	52	5	52	8	00	Eczel	"	—	—	4	30	5	08		
Elesd	"	—	—	6	10	9	03	Erzsébetváros	"	11	24	4	44	6	00		
Rév	"	4	27	6	34	10	00	Dános	"	—	—	5	04	6	39		
Csucs (Vendéglő)	"	5	24	7	38	12	20	Segesvár (Vendéglő)	Erkez.	11	51	5	22	7	09		
Bánffy-Hunyad	"	5	57	8	15	2	00	Segesvár	Elind.	12	11	5	32				
Sztána	"	—	—	8	36	2	34	Héjasfalva	"	12	26	5	50				
Egeres	"	—	—	9	00	3	20	Erked	"	—	—	6	28				
Magyar-Gorbó	"	—	—	9	14	3	42	Bene	"	—	—	6	50				
Magyar-Nádas	"	—	—	9	30	4	20	Kacza	"	—	—	7	11				
Kolozsvár (Vendéglő)	Erkez.	7	04	9	50	4	52	Homoród-Kóhalom	"	1	29	7	29				
Kolozsvár	Elind.	7	14	10	14	5	20	Alsó-Rákos	"	—	—	7	56				
Apahida	"	—	—	10	36	6	00	Agostonfalva	"	2	04	8	18				
Kolozs-Kara	"	—	—	10	47	6	18	Köpecz	"	—	—	8	26				
Virágosvölgy	"	—	—	11	28	7	26	Apacza	"	2	24	8	51				
Gyéres	"	8	26	12	04	8	49	Mogyoros	"	—	—	9	04				
Kocsárd (Elágazás M.-Vásárhely felé)	Erkez.	8	47	12	38	9	41	Földvár	"	2	44	9	23				
Kocsárd (Vendéglő)	Elind.	8	50	12	48	9	41	Botfalva	"	—	—	9	40				
Maros-Ujvár	"	—	—	12	56	9	30	Brassó	"	3	25	10	12				
Felvincz	"	—	—	1	03	9	42	Derecske-Hétfalu	"	—	—	10	31				
Nagy-Enyed	"	9	16	1	27	10	00	Tömös	"	4	03	11	07				
Tövis (Elágazás Gyulafehérvár felé)	Erkez.	9	32	1	47	11	00	Predeal	Erkez.	4	28	11	39				
T. vis (Vendéglő)	Elind.	9	39	2	07	11	35	Bukarest	"	10	35	9	00				
						12	34										

Kocsárd—marosvásárhely

Állomások			Vegy. von.		Vegy. v.	
			112. sz.	Minden nap	116. sz.	Minden nap
Kocsárd (vend.)	Ind.	9	10	4	00	
Kecze	"	9	46	4	36	
Maros-Ludas	"	10	18	5	08	
Maros-Bogát	"	10	29	5	19	
Csapó-Radnóth	"	11	13	6	05	
Nyárádtó	"	12	02	6	54	
M.-Vásárhely	Erk.	12	26	7	18	

Tövis—gyulafehérvár

Állomások			Vegy. von.		Vegy. v.	
			212 sz.	Minden nap	214 sz.	Minden nap
Tövis (vendéglő)	Ind.	2	39	8	20	
Gyulafehérvár (v.)	Erk.	3	11	9	10	
Gyulafehérvár (v.)	Ind.	3	26	—	—	
Arad	Erk.	11	50	—	—	

Kapus—nagyszeben

Állomások			Vegy. v.		Vegy. v.	
			312 sz.	Minden nap	316 sz.	Minden nap
Kapus (vendéglő)	"	11	10	4	25	
Nagy-Selyk	"	11	49	5	02	
Ladamos	"	12	34	5	45	
Vizakna	"	1	14	6	23	
Nagy-Szeben	Erk.	1	41	6	50	

Jegyzet. A vastagabb keretbe nyomtatott számok az esti 6 órától reggeli 5 óra 59 perczig számított éjjeli időt jelentik.

Szám 122—1881.

Hirdetmény.

A nagymélt. m. kir. közmunka- és közlekedési miniszterium az 1881. évi február hó 3-án kelt 470. számú rendeletével a Héjjasfalva-csikgyimesi államut 16—17 kl. szakaszán levő 31. sz. Ávarpatak nevű hid felszerkezetének helyreállítását 1201 frt 08 kr. összeg erejéig engedélyezte.

A fentemlített munkát fogamatossításának biztosítása czéljából az 1881. márczius hó 8-ik napjának d. e. 10 órájára az udvarhelymegyei m. kir. államépítészeti hivatal helyiségében tartandó zárt ajánlati versenytárgyalás hirdettetik.

A versenyezni óhajtok felhivatnak, hogy a fentebbi munkát végrehajtásának elvállalására vonatkozó, az engedélyezett költség után számított, s a részletes feltételekben előirt 50%-nyi bánatpénzzel ellátott zárt ajánlataikat a kitűzött nap d. e. 10 órájáig a nevezett hivatalhoz annyival inkább igyekezzenek beadni, mivel a későbbben érkezettek figyelembe nem fognak vétetni.

A szóban forgó munkálatra vonatkozó műszaki művelet és részletes feltételek a nevezett magy. kir. államépítészeti hivatalnál, a rendes hivatalos órákban, naponként megtekinthetők.

Kelt Udvarhelyt, 1881. február hó 9-én.

Az udvarhelymegyei m. kir. építészeti hivatal

Preservatifs

Wien, VII. Sifgasse 19.

Valódi csak egyedül
nám bémentes le-
velekben küldöm
lisztetől tiszta
1 főtől — 6 frt az
összeg behűlése
vagy utánvét
mellett.

(412)

Tüzifa

	4 szögmeter		Apróra fűrészelve,		2 szögmeter		4 szögmeter	
	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.
Bukkfa hasábos 1 rendű	12	—	7	—	13	60		
" 2 " " "	11	20	—	—	—	—		
Gyertyánfa hasábos	—	—	7	50	14	—		
Tölgyfa " 1 rendű	10	60	6	50	12	50		
" 2 " " "	10	20	—	—	—	—		
" dorong vastagabb	8	60	—	—	—	—		
" hantott	9	—	—	—	—	—		

Nagyobb vételnél (nem kevesebb mint 6 öl) minden ölnél 50 krt engedményeznek. (454) 16—*

Az ölek teljes és sürű rakásáról a raktárban meggyőződhetni, 25 kr. reá fizetés mellett pedig a vevő lakásánál újból felölvezhető.

A ki nem a fa minőségét, hanem ennek olcsóságát keresi, gazdasági szempontból a tölgyfát ajánlhatom mint legolcsóbb fát ma Kolozsvárrt.

Rendelmények elfogadtatnak lakásomnál, főpiacz 32 szám az ugynevezett kislábosháznál, valamint Vogel Károly ur magyar- és biduteza szögleti üzletében.

Tisztelettel
SZENTJÁNOSI FERENCZ.

Alantírtak eladunk pontosan a napi árfolyam szerint

4%-os

Tisza-sorsjegyeket

mint a legjobb, biztosabb és olcsóbb játékos és alaptólke papírt

Evi 3 húzással:

15. január, 15. május és 15 szeptemberben

Tőnyeremény 100.000 frt,

legkisebb nyeremény 110 fttől emelkedő 120 fttig.

4 % -ot kamatozó és a nyeremény teljes mindenkorra adó és bélyegmentes.

Kétségtelen biztosság, miután a kezességet a m. állam, továbbá a Tisza-szabályozási társulat és ezen felül még Szeged városa és annak háztulajdonosai nyújtják.

Nyeréskedési vásárlásoknál 25 drbtól kezdve kívánatra a sorsjegyeket raktáron tartjuk és mindezt évente 5% számítottunk.

Igérvények az 1881. május 15 iki húzásra 1 frt 50 kr. és bélyeg.

Börzei megbízások pontosan teljesítenek és a nálunk raktáron maradó ingó értékek a legolcsóbb kamattal szerinti folyó számlán számíttatnak

NYITRAI és TÁRSA

Wien, Stadt, Kärntnerstrasse Nr. 14.
(109) 1—4

7000 darab

ágylepedő

telyesen új, a legjobb és tisz-
tább lenvászonból, telyesen
nagy, a legnagyobb ágyra alkal-
mas; egy felosztott állam-con-
sortium által a kiállítás áron jóval
alól eladatik; darabja 1 frt 15 kr.
addig, míg a készlet tart. A meg-
bízásokat kérjük meghatalmazot-
tunk J. Prostlernek, Bécs, II.
ker. Szamantengasse Nr. 15.
küldeni.

Megrendelések készpénz vagy
utánvét mellett teljesítenek.
(40) 5-6

A kolozsvári gondoskodó társaságnál 200 fttől felfelé

pénzkölcsön kapható

terümentes ingatlanokra, Kolozsvár és a kolozsvári kir.
törvényes és telekkönyvi hatóság egész területére kihatólag.

1—3
(123)

Nyereményt hajtó

tőke-alapot nyújtának elvitatlanul a

4%-os

Tisza-sorsjegyek

miután ezeknek más kamatozó osztrák-magyar birodalmi sorsjegyektől eltérőleg évi 3 húzásuk van, 100.000 forint adómentes fő és más lényeges melléknyeremenyvel; az állam által biztosított 4% kamatot hajtának, és végül a legkisebb nyeremény 120 fttig felhajt.

Mű eladunk Tisza-sorsjegyeket pontosan a hivatalos napi árfolyam szerint, készpénzért vagy 5 fttnyi előleg és egyszermindenkorra fizetendő 6% kamat és minden provizio nélkül.

Tisza-sorsjegy átvételi szelvényt

5 és 6 fttnyi

havi részletekben. Húzási lajstromok és nyereményt jelentő levek ingyen. Vidéki megrendeléseket kérjük postautalvánnyal, melyeket mi portomentson teljesítünk. 1—4

Freund et Comp.

bankháza.

Wion, I. Kärntnerstrasse 40. und 42.

NYERÉSKEDÉST

mindennemű értékpapírokra, mint os. k. papír és arany ronté, záloglevelek, sorsjegyek, kisebbbégi kötvények és mindennemű részvényekre stb. csak mi nyújtunk nyereményhajtó előnyökre legnagyobb könnyűséget, miután mi minden állatlunk a börzén megvásárolt értékpapírokat vevőink részére addig tartjuk raktáron, míg a megvett sorsjegyek hasznossal eladhatók.

Minden eddigi világtárlaton és orsz. kiállításon a legnagyobb díjakkal kitüntetve.

ELSŐ MAGYAR
Gép- és tűzoltószerszergyár,

harang

és
érczöntőde.

Hazánk legnagyobb, korszerűen berendezett gyára

HARANGOK, TŰZOLTÁSZATI és VÍZMŰINTÉZETI GÉPEK

KÉSZÍTÉSÉRE,

a gyárral kapcsolatos vízműtészeti osztály a jelenben egyedüli belföldi szivattyúgyárt képezi, melyben minden czélnak megfelelő szivattyúk és szivattyús kútk jótállás mellett készítenek.

(42)

Képes árlap kívánatra bérmentve megküldetik.

Nyomatott a „KELET” nyomdájában Kolozsvárrt.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.